

визначальним, і модель українського цивільного судочинства значною мірою запозичена з положень процесуального законодавства, в основу якого покладена так звана інквізиційна система правосуддя, коли суд під час розгляду справи активний: здійснює контроль за поведінкою сторін і всім ходом слухань, направляє допит свідків, іншим чином впливає на склад доказового матеріалу, фокусуючи увагу учасників процесу на істотних для справи обставинах.

Проблема сучасних моделей цивільного судочинства, як вкрай актуальна, обговорювалася на багатьох конгресах Міжнародної асоціації процесуального права. Основна тема, яка обговорюється зводилася до того, що реформи і гармонізація цивільного процесу все більше і більше нівелюють відмінності між системами цивільного процесу країн загального і континентального права.

У цьому відношенні звертає на себе увагу думка Дж. Джоловіча, який пише, що існує широко поширена думка, що тоді, як Англія і інші країни загального права мають змагальну систему цивільної процедури, континентальні країни використовують інквізиційну систему.

Головний дефект змагальної системи полягає в тому, що суддя не має своїм обов'язком встановити правду. Таке правосуддя є процедурним, тобто системою розгляду спорів. З огляду на це, відсутні причини для наполегливої прихильності до змагальної системи, системи, яка особливо краще відповідає тому, щоб обговорити рішення, але в меншій мірі – постановці «правильних» рішень. Тому, швидше, слід наблизитися до інквізиційної, ніж до традиційної змагальної системи.

Остання реформа в Англії, як зазначає Дж. Джоловіч, віддалила англійську систему від класичної змагальної системи і наблизила її до французької. Ця система гарантує процедурне правосуддя, але за своєю суттю вона не цілком відповідає принципу незалежного правосуддя. Ви рішення спору вже не є основою функцією судового розгляду в сучасній Англії і тому потрібно визнати, що потрібна процедура, яка робить менший акцент на свободу сторін, а більше — на досягнення правильних рішень.

Таким чином, є певні підстави стверджувати, що спостерігаються тенденції на рівні національних процесуальних законодавств, які підтверджують в цілому конвергенцію двох відомих класичних форм цивільного процесу — цивільного процесу суто змагального типу і суто інквізиційного типу. Разом з тим за такої ситуації теоретично ускладнюється загальна доктринальна характеристика моделі цивільного процесу.

В цивілізаційному аспекті традицій континентального й англосаксонського процесу можна запропонувати модель справедливого цивільного процесу (соціального цивільного процесу), яка відображає загальний концепт міжнародної гармонізації правосуддя і в культурологічному відношенні є надбанням національної та інтернаціональної правових культур.

Глобалізація цивільного процесу як реальна сучасна тенденція його розвитку, що визначає риси єдності, не може нівелювати самотність національних процесуальних систем з урахуванням специфіки їх історичного розвитку, доктринальних поглядів, стану судової практики та інших чинників. У цьому сенсі на тлі глобалізації не можуть зніматися не менш важливі наукові проблеми — національної ідентичності цивільного процесу. І тому останнім часом з'являються фундаментальні праці, в яких досліджуються соціокультурні особливості правосуддя у цивільних справах і типологізація національних цивільних судочинств. Ця проблематика — перспективний і унікальний напрям розвитку сучасної науки цивільного процесуального права.

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Єрмолко С.М., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін ННПП НАВС Кривчук В.О.

Конституція України визнає людину, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Стверджуючи і забезпечуючи права і

свободи людини, держава в законодавчому порядку встановлює гарантії здійснення і захисту цих прав, що має важливе значення для їх реалізації. Кожен громадянин може розраховувати на захист із боку держави своїх суб'єктивних прав.

Щодо поняття захисту прав у юридичній науці немає єдиного підходу. Деякі вчені-юристи, зокрема О.Ф. Скакун, розглядають захист як відновлення порушеного правового статусу й залучення порушників до юридичної відповідальності. Досить розповсюдженою є в науці позиція, представники якої пропонують розглядати правовий захист як систему юридичних норм, що спрямовані на попередження й ліквідацію правопорушень.

Основою реального здійснення права громадян на соціальне забезпечення є функціонування системи засобів, спрямованих на охорону цього права від можливих чи дійсних порушень. Захист прав громадян на соціальне забезпечення здійснюється в судовому й адміністративному порядку. Конституція України передбачає, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Законом України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р. у ст. 104 передбачено, що рішення органа, що призначає пенсію, може бути оскаржене в районну державну адміністрацію, органи місцевого самоврядування чи в суд. До суду можна оскаржити такі рішення органів соціального захисту: про відмову в призначенні пенсії чи будь-якого виду допомоги; про призначення пенсії не на тих умовах, на які претендував заявник; про призначення пенсії в конкретній сумі, коли заявник не згодний з її розміром; про утримання зайво виплачених пенсій і допомог; дії працівників органів Пенсійного фонду, пов'язані із затримкою виплати пенсій, з припиненням виплат; про перерахунок пенсій; про переведення з одного виду пенсії на інший; про відмову у встановленні стажу роботи за показаннями свідків і т. д.

Згідно зі ст. 6 ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» захист прав, свобод і законних інтересів інвалідів забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом. Громадянин має право в судовому порядку оскаржувати рішення органів медико-соціальної експертизи про визнання чи невизнання його інвалідом.

Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» закріплено те, що права та пільги для ветеранів війни і членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни. Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними. Рішення підприємств, установ і організацій, які надають пільги можуть бути оскаржені до районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради або до районного (міського) суду.

Дискримінація громадян похилого віку в галузі праці, охорони здоров'я, соціального забезпечення, користування житлом та в інших сферах забороняється, а посадові особи, які порушують ці гарантії, притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством. Захист прав, свобод і законних інтересів громадян похилого віку забезпечується державою в судовому та іншому порядку, встановленому законом. Ці правила передбачені у ЗУ «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».

Хоча судовий порядок захисту прав є досить ефективним, він не виключає адміністративний порядок захисту. Скарга із соціальних питань може бути розглянута в обласному управлінні соціального захисту, Міністерстві соціальної політики України, Пенсійному фонді України, інших органах.